

РЗИ-СОФИЙСКА ОБЛАСТ **ГОДИШЕН ДОКЛАД ШУМ 2021 г.**

Степента на увреждане на човешкото здраве под въздействието на фактора на риска „шум“ в околната среда, представлява предизвикателство за здравните системи в страните от Европейската общност. Шумовото замърсяване присъства в ежедневието на хората като характеристика на съвременния живот. Един на всеки четирима европейци е засегнат от вредни за здравето шумови нива, които при продължителна експозиция могат да предизвикат загуба на слуха, възникване или потенциране на социално-значими и системни заболявания. Сред т. н. болестотворните фактори на риска на околната среда шумът заема второ място след замърсяването на въздуха на глобално ниво. Комбиниран с други фактори на риска за здравето, шумът може да причини или да отключи диабет тип 2, автоимунни заболявания, инсулт, миокарден инфаркт. Негативно се повлиява централната и вегетативната нервна система, възникват психосоматични нарушения, смущения на съня до пълната му загуба, лоша концентрация и стрес. В Седмата програма за действие в областта на околната среда бе разписано значително намаляване на шумовото замърсяване в ЕС до 2020 г. към нивата, препоръчвани от СЗО. Във връзка с опазване на общественото здраве от еко-нокси, у нас е сформирана вътрешноведомствена работна група, разработваща прозрачна стратегическа Програма по околна среда и здраве 2021-2027г. На база извършен анализ на ангажиментите на страната по отношение Европейското и национално законодателство по околна среда и изменение на климата, се подлагат на обсъждане ефективното управление и изпълнение на Програмата.

I. НОРМАТИВНА УРЕДБА В ОБЛАСТТА НА ШУМА В ОКОЛНАТА СРЕДА. МЕТОДИ ЗА ОЦЕНКА

Необходимостта от контрол и управление на шума в урбанизираната среда са дефинирани в следните нормативни разпоредби:

Директива 2002/49/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно „оценката и управлението на шума в околната среда“; Закон за защита от шума в околната среда (ДВ бр. 74/ 2005 г.); Закон за здравето (ДВ бр. 70/ 2004 г.); Наредба № 54 от 2010 г. на МЗ и МОСВ „за дейността на Националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда“ (обн. ДВ, бр. 3/ 2011 г.).

Оценката на шумовото натоварване в урбанизираните територии се извършва в съответствие с изискванията на следните нормативи:

„Методика за определяне броя, разположението и разпределението на пунктовете за мониторинг на шума, както и периодичността на измерванията и/или изчисленията на шумовите нива“, утвърдена от МЗ, 2007 г.; Наредба № 6 от 2006 г. на МЗ и МОСВ „за показатели за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и вредните ефекти от шума върху здравето на населението“ (обн., ДВ, бр. 58 от 2006 г.).

Негативното въздействие на шума върху здравето е изразено най-силно в големите градове, като най – голямо влияние оказва шумът в резултат на трафика, чийто дял възлиза над 80% от шумовото замърсяване. Експерти от отд. „ПБПЗ“ и отдел „ЛИ“ при РЗИ – Софийска област провеждат системно наблюдение за определяне и контрол на шумовото натоварване в областта, въз основа на утвърдената от МЗ „Програма за мониторинг на шума в урбанизираните територии на Софийска област“, която се реализира в три общини – Ботевград, Самоков и Своге и включва общо 35 пункта. Контролните пунктове са разпределени съответно:

- До 40% (14 пункта) - върху територии, подлежащи към железопътни трасета;
- 68% (10 пункта) върху територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик;
- 32 % (4 пункта) върху територии, подложени на въздействието на железопътен транспорт;
- До 30% (10 пункта) - върху територии с промишлени източници на шум;
- До 30 % (11 пункта) - върху територии, подлежащи на усилена шумозащита, от които:
- 6 пункта - в жилищни зони и територии с неутежнен акустичен режим;
- 2 пункта - в зони за обществен и индивидуален отдих;

- 2 пункта - в зони за лечебни заведения и санаториуми;
- 1 пункт - в тихи зони, извън урбанизираните територии.

Мониторингът се извършва по показател L- (усреднено еквивалентно) дневно ниво на шума, определящ степента на дискомфорт през дневния период на денонощието (7.00-19.00 ч.), като се използва инструментален метод.

II. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА АКУСТИЧНАТА СРЕДА

През месеците май-юни и септември-октомври на 2021 г. РЗИ – Софийска област проведе измервания на градския шум във всичките 35 пункта. (Данните за шумовите нива са представени в (Таблица 1). Оценката е направена при сравнение на измерените или изчислени нива с граничните стойности, посочени в Наредба № 6 от 2006 г. Успоредно с акустичните измервания се отчита интензивността и структурата на транспортните потоци, вида на пътната настилка, степента на застрояване и озеленяване, представени на картите за шумовото натоварване на всеки пункт.

При оценката на получените резултати от мониторинга се вижда, че и през 2021 г. измерените шумови нива не превишават граничните стойности в 4-те пункта, разположени върху територии, подлежащи на въздействие на железопътен транспорт, както и в 10-те пункта върху територии с промишлени източници на шум.

Измерените еквивалентни нива на шума през 2021 г. във всичките 10 пункта, разположени върху територии подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик, сочат наднормени стойности, като най-високи акустични нива са установени в пункт №5 - ул. „Славейков“ № 1, в гр. Ботевград 66.1 dB(A), при гранична стойност 60dB(A). През 2020 г. стойностите в същия пункт са били са били – 64.1 dB(A), т.е. без статистически значима разлика между установените наднормени стойности на шума през двете години.

Същата тенденция се наблюдава и по отношение на измерените шумови нива във всичките 11 пункта върху територии, подложени на усилен шумозащита. Измерванията в 4-те пункта на зони за обществен и индивидуален отдих и лечебни заведения показват наличие на наднормени нива на шум, като най-високата стойност за т.г. от 65,9 dB(A). е измерена в пункт № 31 на пътя за с. Врачеш – против Спортната зала, гр. Ботевград, срещу 64.4 dB(A) за миналата година, при гранична стойност 45 dB(A). За 2021 г. в пункт № 34 бул. „Македония“ МБАП, гр. Самоков са установени 62.6 dB(A), срещу 65.4dB(A), през 2020 г. - подобрение от 1.5 dB(A) за 2021 г.

В 6-те пункта, разположени в жилищни зони и територии също са регистрирани наднормени шумови нива, като най-високата стойността от 63.5 dB(A) е установена в пункт № 26 на ул. „Христо Ботев“ /пред ДЯ „Здравец“/, гр.Ботевград при гранична стойност – 55 dB(A), срещу 59.1dB(A) за 2020 г. За отчетния период следва измерена стойност от 61.9 dB(A) при гранична стойност 55 dB(A), в пункт №29, ул. „Проф.Захариев“ № 6 /ЦДГ/, гр. Самоков за т.г., срещу 60.5 dB(A) за същия пункт през 2020 г. Данните сочат, че разликата през двете години е от 4.4dB(A) повишаване за първия пункт и съответно 1.4 dB(A) повишаване за втория пункт през 2021 г.

Наднормен шум е регистриран и в пункта на вилна зона „Зелин“ /тиха зона в извън урбанизираните територии/ към община Ботевград, с резултат от измерването през т.г. от 54.5 dB(A) срещу 57.7dB(A), през миналата година, при гранична стойност - 40dB(A). Налице е подобрение от 3.2 dB(A) за 2021 г.

Разпределението по диапазони на регистрираните шумови нива през 2021 г. е представено в (Таблица 2). Данните от таблицата сочат, че в 21 пункта са измерени шумови нива над граничните стойности, което прави 60% от всички пунктове, съизмеримо с 2020 г.

III. ИЗВОДИ

Анализът на данните от измерените еквивалентни нива на шума през 2021 г. налага два основни извода:(А)продължава оптимизирането на акустичната среда в района на 4-те пункта, разположени върху територии, подлежащи на въздействие на железопътен транспорт, както и в 10-те пункта, разположени върху територии с промишлени източници на шум;(Б) не се наблюдава подобрение на акустичната среда във всичките пунктове, разположени върху територии подлежащи на усилен шумозащита, както и в пунктовете, разположени върху територии подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик.

IV. ТЕНДЕНЦИИ

В приложените (Таблица 3) и (Таблица 4), са представени разпределението по диапазони на регистрираните шумови нива в урбанизираните територии за периода 2006-2021 г. От анализа на данните в таблиците могат да бъдат очертани следните тенденции:

- постепенно, но отчетливо намаляване броя на пунктовете с установени шумови нива под 58 dB(A), като най-голям брой е регистриран през 2007 г., 2012 г. по 11 бр. (31,40%); 2010 г., 2011 г.–10 бр.(28,60%); 2015 г., 2016 г. – 2 бр.(5,71%). Най-малък брой през 16-годишния период на наблюдение е установен през 2017 г., 2018 г. и 2021 г.- по 1 бр. (8,58%);

- през 2021 г. се регистрира стойност от 2.86.% - 1 пункт с шумови нива под 58 dB(A), което е положителен факт;

- най-голям брой пунктове като цяло през 16-годишния период на наблюдение са регистрирани в двата шумови диапазона – 58-62 dB(A) и 63-67 dB(A), като през 2019 г. и 2020 г. техният дял е най- висок спрямо предходни години.

- като положителна тенденция се отчита липсата на измерени еквивалентни нива на шум в диапазона 68-72 dB(A), след 2007 г., включително и през настоящата година;

- през целия период на мониториране не са измервани наднормени нива на шума в най-високите шумови диапазони в нито един от пунктовете.

РЗИ – Софийска област предоставя ежегодно доклада за шумовото натоварване на общинските администрации в мониторираните общини, с предложения за мерки относно намаляване на наднормените шумови нива в урбанизираните територии. Същевременно реципрочно, тези общини предоставят на Инспекцията информация за предприетите и изпълнени мерки по регионалните „Планове за действие за управление, предотвратяване и намаляване на шума в околната среда“.

V. ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ОТ МОНИТОРИРАНИТЕ ОБЩИНИ В СОФИЙСКА ОБЛАСТ

На база предоставените утвърдени доклади за 2020г. от еко-службите на трите мониториранни общини е видно, че акустичната обстановка на техните територии е съпоставима.(Приложения 1, 2, и 3.)

- Обобщено за общ. Ботевград:

Функционира „Местна гражданска инициатива“ /МГИ/, учредена в началото на годината, която поставя пред съответните местни и държавни организации няколко наболели от години въпроса, свързани с нивата на шум и възможността за поставяне на шумозащитни съоръжения на автомагистрала „Хемус“ - в участъка на вилна зона Зелин. От писмо на Агенция „Пътна инфраструктура“ става ясно, че искането на гражданите ще бъде удовлетворено. Със заповед на министъра на здравеопазването от 27 май 2020 год. е одобрен актуализиран „План за действие към Стратегическа карта за шум“. Вилна зона Зелин е включена в този план, като приетата мярка за редуциране на шума е изграждане на шумозащитна стена от поликарбонатни панели с приблизителна дължина от 1 343 метра и височина от 3 метра. Точните параметри на съоръжението ще бъдат определени след разработване на акустичен и конструктивен проект, мярка посочена в писмото от АПИ до МГИ. За намаляване на транспортния шум, както и на последствията от него на входовете и главни улични артерии на гр. Ботевград са поставени електронни табла, контролиращи скоростта на движение на автомобилите, успоредно със задължителни пътни атрибути, характерни за всички населени места. Със собствени средства община Ботевград е извършила ремонтни дейности на уличната мрежа на града и другите населени места; изградени са и се поддържат околновръстни транспортни ленти. Перманентна е грижата на общината по отношение санитарното състояние на дълготрайната растителност, изолираща градската среда от транспортните артерии. Около новоизградени паркинги и в близост до околновръстни трасета е извършено ново засаждане на дървесна растителност. Община Ботевград планира, проектира и провежда изграждането на велоалеи, преминаващи през територията на града и продължаващи до двете най-големи села на общината. В двете основни промишлени зони „Индустриална“ и „Чеканица“, се поддържат добре изградените и съществуващи зелени зони, създадени около производствата - като шумоизолиращи пояси, подпомагащи и пречистването на атмосферния въздух. Създаден е регламент за работното време на заведения за обществено хранене за спазване нормите на шумово замърсяване в тъмната част на денонощието, както и Дирекция, контролираща спазването на регламента.

(Приложение 1.) *АМ „Хемус“ създава значителен дискомфорт от шум от транспортните средства на живущите във вилната зона. За установяване на конкретните нива на шум в зоната на АМ и по искане на кмета на община Ботевград са направени измервания на нивата на транспортния шум, отразени в Протокол за контрол на шум № 018-ШО/22.06.2016г. Конкретната цел да се изискат замерванията на нивата на шум е разглеждане на възможността за монтиране на шумоизолиращи прегради, с което ще се повиши комфорта и качеството на живот на постоянно живущите във вилната зона. За намаляване на транспортния шум, както и на последствията от него на входовете и главни улични артерии на гр. Ботевград са поставени електронни табла, контролиращи скоростта на движение на автомобилите в населеното място. За намаляването на скоростта на автомобилите, което е и предпоставка за намаляване нивата на шум са поставени изкуствени неравности по улиците в града и в по-голяма част от населените места на общината. Община Ботевград кандидатства за европейско финансиране за ремонт и рехабилитация на улици на територията на всички населени места. Със собствени средства общината е извършила ремонтни дейности на уличната мрежа на града и другите населени места. За предотвратяване навлизането на транзитни транспортни средства в границите на града, за Ботевград са изградени околновръстни транспортни ленти. Има*

грижа за санитарното състояние на дълготрайната растителност, изолираща градската среда от транспортния шум. Планира се и процедира изграждането на велоалеи през територията на града и продължаващи до двете най-големи села. На територията на гр. Ботевград съществуват две основни промишлени зони – Индустриална и „Чеканица“. За предотвратяване на шумово замърсяване от производствени процеси се поддържат добре изградените и съществуващи зелени зони, създадени около производствата като шумоизолиращи пояси. Създаден е регламент за работното време на заведенията за обществено хранене за спазване нормите на шумово замърсяване в тъмната част на денонощието, както и дирекция за контрол. И на последно място - участие в Националната програма за саниране на многофамилните жилищни сгради, с което освен другите благоприятни ефекти се ограничава и навлизането на шума от градската в жилищната среда.

- Обобщено за общ. Самоков:

Агенция Пътна инфраструктура в колаборация с община Самоков отчита значението на добрата инфраструктура за развитието на туризма и бизнес средата на територията на община Самоков в посока към подобряване на състоянието на републиканската пътна мрежа до Самоков и туристическите дестинации в региона. Предвиден е проект за ремонт и трайно укрепване на пътя между с. Радуйил и к.к. Боровец, чиято реализация по предварителна оценка е от порядъка на 2 милиона лева. През 2020г. са изградени нови тревни площадки около блоковете в ж.к. „Самоково“, и продължават ежегодните озеленителни и залесителни мероприятия. Обновена е маркировката на пешеходните пътеки в целия град. Поддържат се пешеходните пътеки тип „спящ полицай“ за намаляване скоростта на МПС и минимизиране на шума. Изграждат се велоалеи. В централната градска част функционира система за платено паркиране, с цел оптимизиране и облекчаване на трафика. Извършват се рехабилитационни дейности на пътната мрежа в прилежащите села

(Приложение 2.) Извършена е цялостна рехабилитация на пътната настилка и тротоарите на ул.Преспа,изградена е велоалея;Цялостна рехабилитация на ул. Мусала с изградена велоалея;Цялостно подновяване на пътната настилка на ул.Хр.Ботев;Цялостно подновяване на пътната настилка на ул.Бузлуджа и ул.Луковица;Частична рехабилитация на пътната настилка на ул.Хр.Смирненски изградена е велоалея;Обновени са маркировките на пътните платна, както и пешеходните пътеки тип „спящ полицай“ за намаляване на скоростта на МПС и на шума;Община Самоков извършва организация за оптимално паркиране – платен паркинг в ЦГЧ,с цел облекчаване на трафика в централната градска част на града;През 2020г. бяха изградени нови тревни площадки около блоковете в ж.к.Самоково;Ежегодно община Самоков извършва озеленителни и залесителни мероприятия в гр.Самоков.

- Обобщено за общ. Своге:

Извършена е планова реконструкция на улици и пътища в общинския център и пътя Своге- Бучин проход Добърчин. Проведени са изграждане и рехабилитация на част от уличната мрежа в село Искрец, село Церово , както и основен ремонт и бетониране на улици и пътища в прилежащи населени места. Продължават дейностите по проект „Благоустройство и паркоустройство на парцел XV за озеленяване и водни площи“, кв. 174 по ПУП на гр. Своге.

(Приложение 3.) Реконструкция ул.Опълченска от ОТ 1106 към ОТ 1128, кв.Дренов, гр.Своге;Реконструкция общински път SFO 3615 /III-164 Своге -Бучин проход /- Добърчин от км. 0+000 до км2+000;Изграждане и рехабилитация на част от уличната мрежа в град Своге, град Своге (ул. Шипка от ОТ 620-648-647-646, ул. Добри Чинтулов от ОТ 618-650-644, ул. Софроний Врачански от ОТ 614-657-658-637, ул. Отец Паисий от ОТ 612-640-641-642-643-644-645-646 и ул. Иван Рилски от ОТ 656-641)Изграждане и рехабилитация на част от уличната мрежа в село Искрец, община Своге (ул. Чуй петел от ОТ 254 - 273- 279а- 279- 274 и ул. Петрохан от ОТ 68- 67-66 -65- 63- 61-60- 58- 52)Изграждане и рехабилитация на част от уличната мрежа в село Церово, община Своге (ул. Хан Аспарух от ОТ 31 - 39 и ул. Явор от ОТ 37-39-40-41-42- 28а- 28)Основен ремонт общински път SFO1600 /II-16/ ЖП Гара Бов-Бов от км.5+000 до км.5+200;Основен ремонт на улична мрежа на гр. Своге-ул.Кирил и Методий, ул.Проф.Михайл Събев, ул.Искър, ул.Георги Костов, ул.Ропотамо, ул.8-ми Март, ул.Манастирски ливади.Бетониране улица от ОТ72 до ОТ77 и ОТ78 с дължина 100 м.л, с.Оплетня;Бетониране ул.Васил Левски от ОТ198 през ОТ197 към ОТ196 с дължина 100 м.л, с.Свидня; Основен ремонт вътрешноквартално пространство на кв.Осми тунел, гр.Своге;Основен ремонт вътрешноквартално пространство на кв.Зли дол, гр.Своге;Бетониране ул. Турист от ОТ607 до ОТ611, гр. Своге.

Мерките за трайно оптимизиране на акустична среда в трите общини се изпълняват фрагментирано - в зависимост от осигурените за целта финанси и колаборацията с други институции.

